ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН **ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Янгиқўрғон шахарчаси

2024 йил 26 март

Янгиқўрғон туманлараро иқтисодий суди, судья Ж.С.Мусабоев раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Халиловнинг суд мажлиси котиблигида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Наманган вилоят бошқармасининг "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти жавобгар "Namuna Serhosil Barakasi" фермер хўжалиги хисобидан 31 844 000 сўм асосий қарз, 959 000 сўм жарима ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича кўзғатилган иқтисодий ишни даъвогар вакили М.Саттаров (ишончнома асосида) иштирокида суднинг ўз биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Наманган вилоят бошқармаси "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси тақдим этиб, жавобгар "Namuna Serhosil Barakasi" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) дан 31 844 000 сўм асосий қарз, 959 000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъвони қўллаб-қувватлаб, уни қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар манзилига белгиланган тартибда суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида суд ажрими юборилиб хабардор қилинган бўлсада, суд мажлисида вакил иштирокини таъминламади ҳамда даъво талаблари юзасидан ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 170-моддаси иккинчи қисмига кўра ишни кўриш вакти ва жойи тўғрисида тегишли равишда хабардор қилинган жавобгар иқтисодий судининг мажлисига келмаса, низо унинг йўклигида ҳал қилиниши мумкин. Шу сабабли суд мазкур иқтисодий ишни уларнинг вакили иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топди.

Суд даъвогар вакилининг фикрини тинглаб, ишдаги хужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра даъво аризани қаноатлантиришни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 437-моддасига кўра, махсулот етказиб бериш шартномасига мувофик тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган махсулот етказиб берувчи-сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сасотиб оладиган товарларни сотиб олувчига

тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзгорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, бошоқли дон ҳарид қилиш бўйича фьючерс шартномаси имзоланган. Шартнома шартларига кўра даъвогар жавобгарга бошоқли дон етиштириш учун уруғлик дон билан таъминлаш, етиштирилган маҳсулотни қабул қилиб олиш ва ҳақини тўлаш мажбуриятини олган, жавобгар эса етиштирилган маҳсулотни даъвогарга топшириш мажбуриятини олган.

Шартнома шартлари даъвогар томонидан бажарилган бўлиб, жавобгар бошоқли дон махсулотларини етиштириш ва йиғиштириб олиши учун зарур махсулотлар билан таъминланган бўлсада, жавобгар олинган махсулот (уруғлик) ҳақини тўлаб бермаслиги натижасида 31 844 000 сўм қарздорлик юзага келган.

Даъвогар томонидан қарздорликни тўлаб бериш юзасидан жавобгарга юборилган талабномалар жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Қарздорлик даъвогар вакилининг суд мажлисида берган тушунтиришлари, ҳисобварақ-фактуралар нусҳалари ва ишдаги бошқа ҳужжатлар билан ўз исботини топади.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 333-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонунчиликда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради

Ушбу ҳолатда, даъвогарнинг асосий ҳарз ундириш талаби асосли бўлиб, уни ҳаноатлантириш лозим бўлади.

Шунингдек, шартноманинг 4.1-бандига кўра, шартномада белгиланган ассортиментда, миқдорда ва турлар бўйича муддатларда махсулот топширишдан асоссиз бош тортиганлиги учун жавобгар даъвогарга топширилмаган махсулот кийматининг 30 фоизи микдорида тўлашлигидан келиб чиқиб, даъвогар томонидан 959 000 сўм жарима хисобланиб, жавобгардан ундириб бериш сўралган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июнь кунги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги фукаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги 163-сонли қарорининг 2-бандида, шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг

таъминлаш усулларидан бири хисобланади. бажарилишини Судлар неустойкани ундириш тўгрисидаги даъволарни хал килишда неустойка талабларига хисобланганлиги, микдорининг қонун мувофик унинг асослилиги, мажбурият бузилиши окибатларига мутаносиблиги каби холатларни хар томонлама ва чукур мухокама килиб, талаб килинган неустойканинг адолатли миқдорини белгилашлари шартлиги тушунтириш берилган.

ФКнинг 326-моддаси иккинчи қисми мазмунига кўра, суд қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Юқоридаги қонун нормаларидан келиб чиқиб, даъвогар ва жавобгарнинг манфаатларини кўзлаб, жавобгарнинг молиявий холатидан келиб чиқиб, суд даъво аризасида ундириш сўралган жариманинг 190 000 сўмини ундиришни, унинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий прцессуал кодекси 118-моддаси биринчи қисмига асосан, суд харажатлари ишда иштирок қилувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Қайд этиб ўтилган қонун нормаси талабидан келиб чиқиб суд, жавобгардан бюджетга 656 060 сўм давлат божи, даъвогар фойдасига 34 000 сўм почта харажати ундиришни лозим топди.

Баён этилганларга кўра ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 112, 118, 170, 176-179- моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛАДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти фойдасига жавобгар "Namuna Serhosil Barakasi" фермер хўжалигидан 31 844 000 сўм асосий қарз, 190 000 сўм жарима, тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "Namuna Serhosil Barakasi" фермер хўжалиги ҳисобидан бюджетга 656 060 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг ижро варақаси берилсин. Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддатда апелляция тартибида, кучга киргандан сўнг олти ой ичида кассация тартибида Наманган вилоят судининг иктисодий сулдов ҳайъатига шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи

Ж.С.Мусабоев